SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNDSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND

NR 7—8 1978

Nya regler om exportkreditstöd

Av kammarrättsfiskalen Roland Edling

1 Inledning

Statsmakterna har under våren 1978 beslutat om nya regler för exportkreditstöd i form av exportkreditavdrag och exportkreditbidrag. De nya reglerna återfinns i SFS 1978: 401. Regeringen har därutöver utfärdat vissa tillämpningsföreskrifter i förordningen (1978:402) om villkor för exportkreditstöd.

Regeringsförslaget, som lades fram i prop. 1977/78: 155, byggde på exportkreditutredningens betänkande (Ds H 1978:1) Exportkreditfinansiering. Regeringens förslag godtogs utan ändringar av riksdagen (NU 1977/78: 73, rskr 1977/78: 379).

2 Tidigare regler

År 1973 infördes regler om ett särskilt exportkreditstöd (prop. 1973:126, SkU 1973:43, rskr 1973:255, SFS 1973:423). Bakgrunden till stödet var att det vid exportaffärer ställdes ökade krav på kreditgivning till gynnsamma villkor samtidigt som flera andra länder på olika sätt subventionerade exportkreditgivningen. Denna utveckling ansågs göra det nödvändigt för Sverige att vidta åtgärder för att skydda vitala exportintressen och säkerställa att de svenska företagens konkurrensläge vid kapitalvaruexport inte allvarligt försämrades i förhållande till andra länders företag (prop. 1973:126 s. 30). Stödet fick formen av en skattelättnad som skulle utgöra kompensation för den ränteförlust som uppstod för de svenska exportörerna genom att deras ränta för finansiering av krediten (refinansieringsräntan) var högre än den ränta som de uppbar enligt exportkreditavtalet (exportkrediträntan). Tekniskt utformades

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38

skattelättnaden som ett extra avdrag vid såväl den statliga som den kommunala inkomsttaxeringen med belopp motsvarande viss del av skillnaden mellan refinansierings- och exportkrediträntorna.

I lagstiftningen uppställdes en rad villkor för att det extra avdraget skulle utgå. Dessa villkor gällde bl. a. köpeskillingens storlek, kreditandel, kredittid samt att konkurrens förelåg från utländsk exportör som kunde antas ha tillgång till utländskt kreditstöd.

Vid ett par senare tillfällen har vissa tekniska ändringar gjorts i 1973 års lagstiftning utan att detta har påverkat systemets principiella utformning.

3 Allmän orientering om nya lagstiftningen

I den nya lagstiftningen konstateras att förutsättningarna för de svenska företagens exportkreditgivning trots vidtagna åtgärder successivt har försämrats och att det därför är nödvändigt att svenska företags möjligheter att lämna konkurrenskraftiga exportkrediter ytterligare förbättras (prop. 1977/78:155 s. 68). Utgångspunkten är att rådande skillnader i konkurrensvillkoren mellan svenska och utländska företag i huvudsak skall utjämnas (prop. s. 69).

Den nya lagstiftningen innebär att stöd skall kunna utgå enligt två parallella system, det s. k. SEK-systemet och i form av ett förändrat exportkreditstöd. SEK-systemet innebär i huvudsak följande. Under en försöksperiod på tre år ställs genom AB Svensk Exportkredits (SEK:s) försorg kapital till förfogande för refinansiering av exportkrediter med en löptid av minst två år. Under denna tid skall SEK — inom en förutbestämd ram — även lämna kostnadsfri utfästelse om lån i svensk eller utländsk valuta till fast ränta enligt s.k. consensusvillkor. [1]

SEK avses anskaffa erforderliga refinansieringsmedel främst genom upplåning utomlands. Staten åtar sig att täcka ev. skillnad mellan utlånings- och upplåningsräntor hos SEK samt att svara för ev. kursrisker. Närmare regler om finansiering enligt SEK-systemet återfinns i förordningen (1978:404) om exportkreditfinansiering med statligt stöd, m. m.

Det har i den nya lagstiftningen antagits att exportföretagens finansieringsbehov i väsentliga avseenden kommer att täckas genom det nya SEK-systemet (prop. 1977/78:155 s. 70). Samtidigt framhålls emellertid att det även fortsättningsvis bör finnas möjligheter för företagen att välja mellan olika finansieringsalternativ. Ett modifierat exportkreditstöd har därför bibehållits även enligt de nya reglerna. Den viktigaste förändringen i förhållande till det tidi-

[1] Med consensusvillkor avses sådana villkor som i fråga om refinansieringsräntans miniminivå, förskottsandelens minimistorlek och kredittidens maximala längd överensstämmer med de riktlinjer som ett antal industriländer, däribland Sverige, har enats om för att begränsa statliga stödåtgärder på exportkreditområdet. Riktlinjerna har intagits i en överenskommelse kallad consensus. Den nu gällande överenskommelsen trädde i kraft den 1 april 1978.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38

gare exportkreditstödet är att avdraget har kompletterats med en möjlighet till bidrag. Bidraget har tillkommit för att göra företagens möjligheter att utnyttja stödet oberoende av deras vinstsituation (prop. 1977/78:155 s. 89). Även i andra hänseenden har förändringar och kompletteringar gjorts i jämförelse med tidigare regler.

Bortsett från vissa frågor om hur samordningen skall ske mellan SEK-systemet och exportkreditstödet kommer den fortsatta framställningen att inskränkas till en redogörelse för det nya exportkreditstödet.

4 Vissa frågor angående samordningen mellan SEK-systemet och exportkreditstödet

En central fråga är om de båda formerna för stöd skall kunna användas samtidigt för en och samma exportaffär eller om exportkreditstödet skall reserveras för sådana fall då SEK-systemet inte utnyttjas. Frågan regleras i 2 § femte stycket i den nya lagen om exportkreditstöd (Lagtexthänvisningarna i det följande avser denna lag om inte annat särskilt anges). Denna regel innebär att exportkreditstöd får utgå endast för exportkredit eller del av exportkredit som under beskattningsåret eller tidigare inte har finansierats enligt SEK-systemet. Detta medför således att om en kreditdel har erhållit stöd enligt SEK-systemet så saknar denna kreditdel i fortsättningen möjlighet att erhålla exportkreditstöd även om SEK-finansieringen skulle upphöra. En annan fråga gäller i vad mån det skall vara möjligt att samtidigt utnyttja de båda formerna för stöd för olika delar av en exportkredit. Beträffande dessa fall framhålls i propositionen att hinder inte bör föreligga att erhålla exportkreditstöd för en del av krediten även om en annan del har finansierats enligt SEK-systemet (prop. 1977/78:155 s. 90).

Andra viktiga samordningsfrågor gäller i vad mån samma villkor bör uppställas för stöd enligt båda systemen. Dessa frågor är förhållandevis utförligt behandlade i lagstiftningens förarbeten varför det i detta sammanhang torde vara tillräckligt att hänvisa till vad som där anförs (se prop. 1977/78:155 s. 90—92). Rent allmänt skall här endast konstateras att SEK-systemet har karaktär av huvudalternativ och att en relativt långt gående anpassning av exportkreditstödet har skett till de normer som skall gälla i SEK-systemet. Samtidigt påpekas dock att det är varken nödvändigt eller möjligt att i alla enskildheter uppnå full överensstämmelse mellan de båda systemen.

5 Det nya exportkreditstödet

5.1 Inledning

Frågor om exportkreditstöd prövas enligt 1 § av Exportkreditnämnden (EKN). Mot EKN:s beslut kan talan föras hos regeringen genom besvär (10 §).

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38

Det gamla exportkreditstödet prövades direkt av regeringen. Skälet till att handläggningen nu har flyttats till EKN är att man velat underlätta samordningen med SEK-systemet vilket förutsätter en fortlöpande medverkan av EKN. EKN:s prövning inskränks till att bedöma om förutsättningar för stöd föreligger samt lämna de föreskrifter som behövs för att fastställa stödets storlek. Beräkningen av de kostnadsbelopp som grundar rätt till avdrag och bidrag skall däremot som närmare kommer att utvecklas i det följande handhas av taxeringsnämnderna beträffande avdraget och av riksskatteverket (RSV) beträffande bidraget. Samma myndigheter kommer även att svara för samordningen mellan avdrag och bidrag.

Exportkreditstöd kan enligt de nya reglerna utgå i form av exportkreditavdrag och exportkreditbidrag (1 §). Huruvida stödet i ett konkret fall kommer att utgå som avdrag eller bidrag avgörs av beskattningsårets resultat.

5.2 Förutsättningar för exportkreditstöd

Förutsättningarna för exportkreditstöd anges i 2 §. I flera hänseenden överensstämmer dessa bestämmelser med vad som tidigare gällde. Innebörden av den nya regeln är följande. Exportkreditstöd får lämnas om

1. exporten kan anses ha väsentlig betydelse från samhällsekonomisk och sysselsättningspolitisk synpunkt, samt anledning föreligger till antagande att konkurrent om exporten har tillgång till utländskt kreditstöd,
2. exporten avser kapitalvara eller konsulttjänster, som har sålts för användning i det land vartill försäljning har skett, eller, vid underleverans, som har sålts för användning i det land vartill huvudleverantörens försäljning har skett,
3. exportkredit lämnas köparen för mer än hälften av den avtalade köpeskillingen, dock minst 300 000 kronor,
4. exportkrediten har en löptid av minst två år, och
5. finansiering av minst hälften av exportkrediten sker hos bank eller annat kreditinstitut.

Regeringen har därutöver möjlighet att föreskriva de ytterligare villkor för exportkreditstöd som föranleds av internationellt tillämpade riktlinjer för statligt stöd för exportkreditgivning och för statsgarantier för exportkredit (2 § andra stycket). Med stöd av bemyndigandet har regeringen utfärdat förordningen (1978:402) om villkor för exportkreditstöd. I 1§ i förordningen anges att exportkreditstöd får lämnas endast om villkoren för exportkrediten såvitt avser kredittidens längd och kreditens andel av köpeskillingen står i överensstämmelse med överenskommelse som Sverige har biträtt om riktlinjer för begränsning av statligt stöd vid exportkreditgivning. Den överenskommelse som åsyftas i förordningen är den tidigare berörda consensusöverenskommelsen. Som ytterligare en förutsättning för stöd anges i förordningen att villkoren för exportaffären — med beaktande av varuslaget, kö-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38

peskillingens storlek och andra sådana omständigheter — överensstämmer med de internationellt tillämpade riktlinjer som exportkreditnämnden iakttager vid beviljande av exportkreditgaranti enligt förordningen (1974:60) om exportkreditgaranti.

I fall då flera exportföretag deltar i samma affär får exportkreditstöd enligt 2 § tredje stycket medges om den totala exportkrediten överstiger 300 000 kr även om varje enskilt företags kredit understiger detta belopp.

Om synnerliga skäl föreligger får stöd medges även om inte minst hälften av exportkrediten finansieras hos bank eller annat kreditinstitut (2 § fjärde stycket).

I 2 § femte stycket finns en regel om samordningen mellan exportkreditstödet och SEK-systemet. Denna bestämmelse har behandlats ovan i avsnitt 4.

5.3 Exportkreditstödets storlek

Bestämmelserna om beräkning av stödets storlek återfinns i 3 §.

I likhet med vad som gällde enligt tidigare regler innebär det nya exportkreditstödet att den exportkreditkostnad som ger rätt till stöd (stödberättigad kostnadsdel) i princip skall motsvara skillnaden mellan refinansieringsräntan och exportkrediträntan. Om krediten har karaktär av t ex bank-till-bank eller bank-till-köpare kredit skall den stödberättigade kostnaden motsvara den ersättning för ränteskillnad som exportföretaget betalar till banken i form av räntebidrag e. d. (3 § andra stycket).

Som tidigare har påpekats skall exportkreditstödet begränsas med hänsyn till villkoren i consensusöverenskommelsen. Sådan begränsning skedde även vid tillämpning av det tidigare exportkreditstödet. I motsats till tidigare har dock uttryckliga bestämmelser om detta intagits i den nya lagstiftningen. Consensusöverenskommelsen innebär bl. a. att vissa minimiräntor skall tillämpas. Regeringen har därför bemyndigats att föreskriva att den stödberättigade kostnadsdelen inte får överstiga skillnaden mellan räntekostnaden för finansieringen och en lägsta finansieringsränta som beräknats med hänsyn till consensusöverenskommelsen. I 2§ av den tidigare nämnda förordningen om villkor för exportkreditstöd har regeringen också förordnat om sådan begränsning av stödet. Bestämmelsen innebär att stödet inte får överstiga skillnaden mellan räntekostnaden för finansiering av exportkrediten och en ränta som beräknas enligt den lägsta tillämpliga räntesats som anges i consensusöverenskommelsen.

Enligt 3 § andra stycket har regeringen även möjlighet att föreskriva begränsning av exportkreditstödet med hänsyn till de villkor som tillämpas inom SEK-systemet. Något sådant förordnande har ännu inte meddelats.

Liksom tidigare gäller att den stödberättigade kostnadsdelen inte i något fall får överstiga 4 % av den del av exportkrediten som inte är återbetald vid beskattningsårets ingång. I ett annat avseende skiljer sig däremot de nya reg-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38

lerna från de gamla. Således gäller numera att stödet skall beräknas enligt s. k. bokföringsmässiga grunder. Detta innebär att hänsyn numera skall tas till de ränteintäkter och räntekostnader som belöper på beskattningsåret även om kontantbetalningen sker ett tidigare eller senare år.

I EKN:s beslut om medgivande av exportkreditstöd skall erforderliga föreskrifter lämnas för fastställande av stödberättigad kostnadsdel (3 § fjärde stycket).

5.4 Tidpunkten för ansökan om stöd

Liksom tidigare skall exportkreditstöd enligt de nya reglerna sökas före utgången av den tid inom vilken sökanden skall avlämna allmän självdeklaration för det beskattningsår då exportkreditavtalet har ingåtts (4 §). Om synnerliga skäl föreligger får dock prövning ske även av ansökan som har inkommit till EKN efter utgången av nämnda tid.

Bestämmelsen om senaste tidpunkt för ansökan är inte tillämplig beträffande ansökan som avser ändring i ett tidigare medgivande om stöd (prop 1977/78:155 s. 97).

5.5 Exportkreditavdrag

Exportkreditavdrag innebär att exportföretag vid såväl den statliga som den kommunala inkomsttaxeringen erhåller ett extra avdrag för sådan stödberättigad kostnadsdel som avses i 3 §. Förutsättningarna för att erhålla exportkreditavdrag är således att EKN har medgivit att exportkreditstöd får utgå och att utrymme finns för att utnyttja stödet i form av avdrag. Det ankommer på taxeringsmyndigheterna att på vanligt sätt granska yrkanden i självdeklarationer om exportkreditavdrag. Denna prövning kommer att ske med ledning av EKN:s beslut och de uppgifter som företaget har lämnat.

Enligt de tidigare reglerna om exportkreditstöd fick ett exportkreditavdrag som inte kunde utnyttjas ett visst beskattningsår förskjutas till ett senare år enligt reglerna om förlustutjämning. Denna möjlighet har numera slopats. Skälet härtill är att de nya reglerna ger möjlighet att erhålla exportkreditbidrag för den som saknar utrymme för avdrag och att denna möjlighet regelmässigt har antagits vara likvärdig med eller av större värde än ett förskjutet avdrag (prop. 1977/78:155 s. 98).

De nya reglerna innebär också att avdrag inte får avräknas mot överskott i andra förvärvskällor än den till vilken exportkreditkostnaden hänför sig (5 § andra stycket). Eftersom motsvarande begränsning gäller för investeringsavdrag har det varit nödvändigt att klargöra i vilken ordning dessa avdrag skall göras om utrymme inte finns för båda. Bestämmelserna härom innebär att vid den statliga taxeringen får exportkreditavdrag medges endast om utrymme för detta finns efter det att investeringsavdraget har avräknats (5§ andra stycket).

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38

I 5 § tredje stycket finns en bestämmelse om vilken verkan en ändrad taxering skall ha när exportkreditbidrag redan har medgivits. Innebörden av regeln är att om ett exportföretag för ett visst beskattningsår har erhållit exportkreditbidrag därför att utrymme för avdrag inte har förelegat men taxeringen senare höjs i högre instans så att sådant utrymme uppkommer skall exportkreditavdrag ändå inte medges.

5.6 Exportkreditbidrag

Exportkreditbidrag innebär att exportföretag får ett statligt bidrag för att finansiera en exportkredit. Bidraget är skattefritt och uppgår till hälften av avdraget (6 § första stycket). Avvägningen av bidragets storlek innebär att vid en marginalskatt överstigande 50% detta inte kommer att helt motsvara det stöd som ett avdrag skulle medföra. Detta förhållande har dock närmast setts som en fördel eftersom företagen härigenom stimuleras att i första hand utnyttja avdraget (prop. 1977/78:155 s. 99).

Bidrag får inte utgå om ett företag helt har kunnat utnyttja avdraget vid såväl den statliga som den kommunala inkomsttaxeringen. Enligt 6 § andra stycket skall bedömningen av om avdrag har kunnat utnyttjas eller ej grundas på taxering som har vunnit laga kraft. Om företaget begär det skall dock bedömningen kunna ske med utgångspunkt från senast åsatta inkomsttaxeringar för det aktuella beskattningsåret även om dessa inte har vunnit laga kraft. Exportkreditavdrag anses ha kunnat utnyttjas helt om det till beloppet understiger skillnaden mellan bruttointäkterna och övriga avdrag i den aktuella förvärvskällan (prop. 1977/78:155 s. 99). Kan avdraget inte utnyttjas helt vid båda taxeringarna har företaget valrätt mellan att utnyttja avdraget till den del detta är möjligt eller att erhålla bidrag. Väljer företaget i ett sådant läge det partiella avdraget kan dock något bidrag därutöver inte utgå för samma beskattningsår (6 § andra stycket).

Något hinder för att exportkreditstöd för en och samma kredit utgår som avdrag under ett år och som bidrag under ett annat anses inte föreligga. Inte heller är det något som hindrar att företag som har beviljats stöd för mer än en kredit under samma beskattningsår får stöd i form av avdrag beträffande den ena krediten och bidrag beträffande den andra (prop. 1977/78:155 s. 99 f.). Avgörande för vilken stödform som blir aktuell skall hela tiden vara i vilken mån det ett visst år finns utrymme för avdrag eller inte.

Ansökan om exportkreditbidrag prövas av RSV. Ansökan skall göras senast en månad efter det att företagets inkomsttaxeringar för beskattningsåret har vunnit laga kraft (7 § första stycket). I 7 § finns vidare bestämmelser bl.a. om den utredning som skall företes vid ansökan om utbetalning av exportkreditbidrag. Innebörden av dessa regler framgår av lagtexten och torde inte kräva någon ytterligare kommentar. Mot RSV:s beslut enligt lagen om exportkreditstöd kan talan föras hos regeringen genom besvär (10 §).

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38

I 8§ finns en bestämmelse om återbetalningsskyldighet till statsverket för den som genom oriktig uppgift har föranlett att exportkreditbidrag har utbetalats med för högt belopp.

9§ innehåller en regel som gäller vid stöd i form av såväl avdrag som bidrag. Regeln innebär att i fråga om handelsbolag exportkreditavdrag och exportkreditbidrag skall beräknas för bolaget som sådant.

6 Övergångsbestämmelser m.m.

De nya reglerna om exportkreditstöd är tillämpliga i fråga om exportkreditavtal som har ingåtts under tiden 13 april 1978—31 december 1981. Vid genomförande av det nya exportkreditstödet har den tidigare lagstiftningen om exportkreditstöd upphävts. Den gamla lagen (SFS 1973:423) skall dock alltjämt gälla dels i fråga om exportkreditavtal som har ingåtts före den 13 april 1978 och dels i fråga om avtal som ingås efter den 12 april 1978 om företaget har erhållit exportkreditstöd enligt den upphävda lagen och inte efter ansökan erhåller stöd enligt den nya lagen.

Handlingar i ärenden enligt den nya lagen om exportkreditstöd är enligt förordningen (1978:503) sekretessbelagda i samma omfattning som handlingar i ärenden enligt den upphävda lagen.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-08 17:08:38